

quam non evincit addita ratio; proportio enim unius relationis cum altera, non fiat in hoc, quod una debeat esse entitative talis, qualis est altera: certe ratio rationis fiat in cognitione: cognitio autem sepe non proportionatur objecto entitative; nam sepe cognitio est abstractiva, quin objectum a parte rei abstractum esse possit: sed proportio istarum relationum tantum fiat in hoc, quod ratio rationis quidem intentionaliter, ratio vero realis realiter, debeat referre unum ad alterum: & quod cognitio nihil debeat representare, quod in objecto non existit: e contra objectum debeat tale esse, quale a cognitione representatur.

ARTICULUS V.

Solvuntur Reliqua Objectiones.

764. **O**B. 1. contra 5. conclus. Ratio identitatis non potest identificari cum adæquata ratione fundandi: ergo conclusio non subsistit. prob. ant. in relatione identitatis adæquata ratio fundandi identificatur fundamento, & termino: sed fundamentum, & terminus, non possunt identificari relationi: ergo. prob. iii. omnes partes relationis debent referri ad aliud: sed terminus non potest referri ad aliud: ergo non potest esse pars relationis. prob. ma. ratio ut relatio, sive reduplicative sumpta, est ordo unius ad aliud: ergo omnes ejus partes debent referri ad aliud.

Resp. neg. ant. ad prob. neg. min. ad hujus prob. neg. ma. & ad hujus prob. neg. consequ. nam quamvis concretum etiam sumatur reduplicative, non ideo de omnibus ejus partibus potest dici prædicatum, ut ostensum est *nu.* 578. & 664. quare neque in relatione identitatis, etiam reduplicative sumpta, debet de omni parte rationis fundandi, seu etiam de termino dici, quod referatur ad aliud.

765. Dices. Saltem ratio etiam identitatis est ratio, quare ipsamet referatur ad aliquid aliud: ergo terminus non est pars relationis identitatis. prob. consequ. terminus non potest esse ratio, quare aliquid referatur ad aliud, sed tantum potest esse ratio,

tio, quare aliquid referatur ad ipsum terminum: ergo. Resp. dist. ant. ratio identitatis est ratio, quare ipsa denominative sumpta referatur ad aliud, distinctum ab ipsa denominative sumpta. conc. ant. est ratio, ob quam ipsa denominative sumpta referatur ad aliud, distinctum ab ipsa quidditative, sive concrete sumpta. neg. ant. & consequ. ad prob. dist. ant. terminus non potest esse ratio, quare aliquid referatur ad aliud distinctum a relatione identitatis quidditative sumpta, vel distinctum ab ipso etiam termino. conc. ant. quare aliquid referatur ad aliud, tantum distinctum a relatione identitatis denominative sumpta, vel distinctum a fundamento. neg. ant. & consequ.

766. Quando dicitur, relativum, vel ratio referri ad aliud, intelligitur per se tantum relativum, vel ratio denominative accepta, sive secundum rectum; unde tantum una pars relativi, vel relationis identitatis, debet referri ad alteram. Neque debet ea pars referri ad aliquid a tota relatione adæquata distinctum, quando fundamentum, & terminus identificantur adæquate rationi fundandi, ut contingit in relatione identitatis.

Sicut ferme, quando anima, & corpus, uniantur inter se, etiam uniantur ipsi unioni: & dum dicitur aliquid unitum alteri, non semper intelligitur unitum alteri adæquate distincto ab omnibus partibus hujus concreti unitum (nam potest etiam intelligi, quod uniat unioni ipsi) ita etiam, quando dicitur ratio referri ad alterum, non necessario intelligitur alterum, a relatione tota adæquate distinctum.

767. Ob. 2. Potest manere adæquata ratio fundandi, & non manere ratio: ergo sunt inter se distinctæ. prob. ant. in SS. Eucharistia post consecrationem manet utraque albedo, seu adæquata ratio fundandi, in duabus sacris hostiis, & tamen non manet ratio similitudinis inter duos panes: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. 2. p. ant. manet enim ratio, seu forma, saltem in actu primo denominans relativum, quamvis non denominet in actu secundo: sicut manet albedo, seu forma denominans album, quamvis actu non denominet ex defectu subiecti, vel unionis cum illo.

Alii negant i. p. ant. & dicunt, solas albedines non esse adæquatam rationem fundandi, sed hanc involvere etiam uniones, adeoque in eo casu non manere adæquatam rationem fundandi. Equidem, ut detur ratio fundandi, in actu secundo denominans relativum, etiam necessaria est unio cum subiecto: at vero, ut tantum detur ratio fundandi, denominans in actu primo, unio non requiritur. In casu vero impossibili, quo fingeretur dari albedo utraque, & unio, non tamen panis, dabitur tota relatio, sed non dabitur relativum, ob defectum subiecti, non formæ.

768. Ob. 3. Potest cognosci, quin etiam affirmari, tota ratio fundandi, quin cognoscatur, aut affirmetur relatio: ergo sunt distinctæ. Resp. dist. ant. potest cognosci, vel affirmari ratio fundandi, quin etiam realiter cognoscatur, vel affirmetur relatio. neg. ant. quin formaliter cognoscatur, vel affirmetur relatio. conc. ant. & neg. conseq. nam potest quidem cognosci, e. g. utraque albedo, quin ad invicem comparatur, vel referatur: & tunc non cognoscitur formaliter relatio; non tamen potest cognosci ratio fundandi, quin realiter etiam attingatur relatio, ut dictum circa animal, & rationale a n. 447.

769. Ob. 4. Ex nostra sententia sequitur, quod, crescente albedine ex parte unius muri, crescat etiam si militudo murorum: hoc est aperte falsum; quia muri fierent minus similes: ergo. ma. prob. crescente parte crescit totum: ergo crescente una albedine, quæ est juxta nos pars similitudinis, crescit similitudo. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ant. nisi crescente una parte tollatur alia pars. conc. ant. si tollatur alia pars. neg. ant. & conseq. Similitudo in specie tanta (de qua fermo esse debet) non tantum constituitur ex albedine, sed etiam ex tanteitate albedinis, ex una, & altera parte, sive ex proportionem graduum albedinis ad se invicem: hæc autem tanteitas, vel proportio stat etiam partialiter in negatione plurium graduum, quæ negatio dein tollitur per incrementum unius albedinis, seu per additionem graduum albedinis: adeoque minuitur similitudo murorum.

770. Dices. Etiam si crescat albedo ex utraque parte, tamen non crescit similitudo: ergo non potest simi-

similitudo esse identificata adæquate albedini. prob. ant. si duo muri, prius albi ut tria, postea fiant albi ut sex, propterea non sunt similiores: ergo. Resp. 1. hoc argumentum etiam solvendum adversariis in relatione fundamentali, ex qua juxta ipsos resultat modus similitudinis intensioris: vel etiam debet solvi in complexo, quod etiam deberet fieri magis simile. Resp. 2. me jam dixisse, similitudinem etiam dicere tanteitatem, vel proportionem graduum. Resp. 3. dist. ant. etsi crescat albedo, non crescit similitudo materialiter, & realiter. neg. ant. non crescit formaliter. conc. ant. & neg. conseq. ad prob. conc. ant. & sub priori dist. conc. vel neg. conseq.

771. Ut totum crescat aliquo modo realiter, aut materialiter, sufficit, ut crescant partes sub aliqua quacumque ratione: & sic, si duo juvenes æqualiter crescant, crescit materialiter binarius. Ut autem totum crescat formaliter, in aliqua ratione, seu denominatione, debet crescere forma tribuens illam denominationem; sic in priore exemplo, licet crescant illi duo juvenes quoad staturam corporis; quia tamen statura non est forma denominans binarium, vel numerum, non crescant formaliter in ratione binarii, vel numeri.

Sic etiam, licet extendatur magis in longum pannus albus, non crescit propterea in albedine; quia longitudo, vel extensio, non est forma denominans album: sic quodque circulus non crescit in ratione circuli, si ex ferreo fiat aureus; quia perfectio major auri non est forma denominans circulum, sed rotunditas, & si in hac crescat, tunc crescet in ratione circuli.

772. Jam vero similitudo perfecta murorum (de qua hic agitur) non stat tantum in gradibus albedinis ut sic, sed in eorum æqualitate quoad numerum, vel intensionem; unde, si deberent crescere in similitudine perfecta, deberent crescere in ea æqualitate: quæ, cum stet in indivisibili, adeoque crescere nequeat (neque enim utrinque sex gradus sunt magis similitudo perfecta, quam utrinque tres gradus) etiam similitudo perfecta, seu forma denominans perfecte simile, crescere nequit.

773. Dices. Quando dicitur: *Petrus ut Logicus*

408 Pars I. Disp. IV. Quæst. II. Art. V.
disputat: Logica non venit in recto, neque significatur: Petrus, & Logica disputat: ut diximus n. 664. ergo etiam, quando dicitur: *Albedo ut equalis crescit*: æqualitas non venit in recto, neque significatur: *Albedo*, & *ejus equalitas crescit*: Resp. retorq. arg. ergo etiam, quando dicitur: *Album ut album crescit*: albedo non venit in recto, neque significatur, quod albedo crescat: quod est falsum. Verum est, quod non semper reduplicatio exigit, ut omnes partes concreti veniant in recto, & de iis possit affirmari prædicatum: attamen id aliquando fit, ut patet in exemplo modo allato, & alio allato n. 664.

774. Quod autem id etiam fieri debeat in casu presentis objectionis, seu quando dicitur: *Similitudo perfecta crescit*: probatur sic. Ut dictum est numer. 771. ad hoc, ut totum aliquod, seu denominatio aliqua, formaliter crescat, debet crescere forma tribuens eam denominationem: & præsertim debet crescere illa pars formæ, quæ est ultimo determinativa, & completiva significati expressi illius denominationis, seu effectus formalis, qui in illa denominatione maxime elucet: atqui in hac denominatione murorum alborum perfecte similibus maxime elucet omnimoda convenientia, vel æqualitas in albedine, ad quam ultimo determinat æqualitas graduum: ergo, si crescere deberet denominatio murorum perfecte similibus, deberet etiam crescere æqualitas graduum: hoc non fieret in casu objectionis, ut patet: imo nec fieri potest; quia æqualitas stat in indivisibili: ergo.

775. Ob. 5. Si relatio consistit in sola adæquata ratione fundandi, tunc totum minus pulchrum posset fieri magis pulchrum per subtractionem pulchritudinis, vel posset totum magis pulchrum reddi minus pulchrum, per additionem pulchritudinis: utrumque est absurdum: ergo. prob. ma. si nasus per se sit pulcher, sed nimis magnus pro hac facie, & aliquid de ejus magnitudine dematur, fiet nasus pulchrior pro hac facie per subtractionem pulchritudinis: e contra, si nasus sit faciei pulchre proportionatus, & aliquid ei addatur, ita, ut nasus in se sit totus pulcher, fiet tamen pro hac facie minus pulcher, vel omnino deformis: ergo.

Resp.

In quo consistat Relatio Prædicamentalis. 409

Resp. neg. ma. ad prob. neg. suppositum, quod talis nasus sit pulcher in hac facie; nam pulchrum est denominatio, saltem partialiter extrinseca, & constituta ex proportionem cum aliis partibus: quæ proportio involvit etiam alias partes, seu saltem earum dispositionem, & ordinem, item negationem rerum superfluarum: verbo, involvit totum id, quod requiritur ad hoc, ut res delectet intuentem; hoc enim significat pulchrum; unde sæpe, quod pulchrum est in aliquibus circumstantiis, in aliis est deforme, & circumstantiæ saltem sæpe sunt partes pulchri concrete sumptæ.

776. Quare nasus talis non est pulcher in hac facie, licet pulcher esset in alia, vel etiam seorsum sumptus. Unde, quando tali naso aliquid detrahitur, non detrahitur pulchritudo, sed deformitas, seu impropertio, qua ablata, nasus fit pulchrior. Idem dicendum est proportionaliter de additione alicujus ad nasum, vel faciem. Eadem etiam responsio danda est, si objiciatur, quod juxta nos possit totum pulchrum componi ex meris deformibus: e.g. si plures essent homines, quorum singuli haberent unum membrum nimis magnum, & Deus membra ista conjungeret in unum corpus, istud posset esse pulchrum: scilicet ista membra essent tantum deformia in circumstantiis conjunctionis cum membris inproportionatis, non autem in circumstantiis compositionis eorum in unum corpus.

777. Ob. 6. Si relatio consistit in ratione fundandi, non potest quis honeste amare mores Sancti Petri dissimiles moribus Judæ: hoc est falsum: ergo. prob. ma. ratio fundandi in relatione dissimilitudinis includit mores utriusque: sed non potest quis in hoc casu honeste amare mores utriusque: ergo non potest honeste amare dissimilitudinem morum, seu mores dissimiles. Confr. 1. Mores S. Petri possunt amari et dissimiles moribus Judæ: ergo potest amari ipsa dissimilitudo. Confrim. 2. Juxta nos hæc denominatio *homo dissimilis equo*, & ista *equus dissimilis homini*, constitueretur ex iisdem partibus: hoc est falsum: ergo. Resp. dist. ma. non potest quis honeste amare mores S. Petri dissimiles, quidditative, seu concrete sumptos. conc. ma. denominative sumptos. neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conseq.

778. Ad

778. Ad 1. confir. neg. conseq. si intelligatur dissimilitudo adæquate sumpta. Utramque hanc respon- sionem jam sæpius explicavimus. videri possunt superius dicta n. 327. n. 578. n. 664. Eadem responsio datur, aut eadem distinctio reponitur, si objiciatur, juxta nos non posse amari penam conformem delicto; eo quod juxta nos illa conformitas involveret ipsum delictum. Ad 2. confir. dist. ma. ita, ut etiam eadem partes veniant in recto in utraque denomina- tione. neg. ma. ut hoc non fiat. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Ex hac autem differentia sequitur, quod vera sit hæc propositio: *Homo dissimilis equo est rationalis*; non vero ista: *Equus dissimilis homini est rationalis*; nam in priori quidem propositione convenit recto hoc predicatum, & hinc de ea denomina- tione potest affirmari: secus res se habet in propo- sitione posteriore. vide n. 663.

779. Ob. 7. Ratio fundandi est id, quod fundat relationem: sed nihil fundat seipsum: ergo ratio fundandi non est relatio. Confr. Juxta nos non potest dari discrimen inter relationem predicamentalem, & transcendentalem: hoc est absurdum: ergo. prob. ma. eadem e. g. actio generativa esset relatio predicamen- talis, & transcendentalis inter patrem & filium: ergo. Resp. dist. ma. ratio fundandi fundat relationem, hoc est, ratio fundandi est forma denominans relati- vum, & ratio, cur unum referatur ad alterum. conc. ma. in alio sensu. neg. ma. & dist. mi. nihil fundat seipsum, in hoc tantum sensu, quod sit ratio, cur ipsum, vel etiam aliud, referatur ad alterum. neg. mi. in alio sensu. om. mi. & neg. conseq. Certe tam complexum, quam modus superadditus, debent esse ratio, cur ipsa, vel alia referantur ad Deum, & sic in hoc sensu fundare suam relationem, vel seipsa: si tamen adversariis displiceat hic modus loquendi, forte minus proprius, debent accusare auctores anti- quos, a quibus est derivatus.

780. Ad confir. neg. ma. ad prob. neg. ant. nam actio generativa non est relatio transcendentalis filii ad pa- trem; neque enim illum transcendentaliter refert ad hunc: sed tantum refert transcendentaliter actio seipsam ad patrem, & etiam ad filium. Unde in hoc ca- su ratio fundandi non refert eadem extrema transcen- den-

In quo consistat Relatio Prædicamentalis. 411
dentaliter, & prædicamentally ad invicem: sed ali- qua extrema refert prædicamentally, alia vero tran- scendentaliter: quod etiam debent admittere adver- sarii; nam e. g. modus, vel complexum, referunt pa- trem ad filium, & vicissim, prædicamentally: at seipsa referunt ad Deum transcendentaliter.

781. Dices. Ipsa actio generativa habet etiam re- lationem coexistentie ad patrem, & filium: & ipsa etiam est partialis ratio fundandi hujus relationis: ergo ipsa est etiam relatio prædicamentally ad patrem, & filium. Resp. si actio non sit identificata cum duratio- ne sua, hoc argumentum fors posset hic evitari: sed rediret statim in duratione, e. g. patris; nam hæc ut- pote modus habet relationem transcendentalem ad pa- trem, & ut ipsi coexistens habet etiam relationem prædicamentalem; unde conc. totum.

Non est absurdum, quod eadem res ad eundem terminum habeat relationem aliquam prædicamenta- lem, & aliam transcendentalem: id quod videtur ab omnibus debere admitti in relationibus creaturarum ad Deum; nam quælibet creatura, sive absoluta, sive modalis, refertur transcendentaliter ad Deum, & simul etiam in relatione dissimilitudinis, vel coe- xistentie, prædicamentally, ut diximus num. 720. Interim discrimen semper manet satis magnum in- ter relationem transcendentalem, & prædicamenta- lem; quod in illa relatio, & ratio fundandi, sit ad- æquate identificata fundamento: in ista vero ratio fundandi sit, vel adæquate, vel saltem inadæquate distincta a fundamento.

DISPUTATIO V.

De Signis.

782. **T**Ractatibus de Prædicamentis subdit Aristo- teles libros *Perihermenias*, seu *de interpretatione*: quæ vox juxta eruditissimos Conimbricenses. *proem. in hos libros* hic aliud non significat, quam manifestationem interiorum conceptuum, quorum scilicet interpretes sunt voces. Ex primaria autem intentione (ut volunt iidem Conimbricenses *de scopo, institutoque hujus operis*, id est *libri perihermenias*))